

A határozatlan névelő (egy)

A határozatlan névelő használata – hasonlóan a határozott névelőéhez – folyamatosan bővült, részben német hatásra, de még mindig szűkebb és némileg más a szerepe, mint a latin vagy germán nyelvekben.

A németben névszói-igei állítmány esetén, ha a névszó főnév, kötelező valamilyen névelő, ha melléknév, akkor nincs névelő, mert a melléknévnek nem lehet névelője. Pl. *Karl ist der Professor.* (*Károly a professzor.*) *Karl ist ein Professor.* (*Károly professzor.*) *Karl ist klug.* (*Károly okos.*)

A magyarban a főnév és a melléknév közt nincs ekkora különbség. A névelőhasználatot más szempontok határozzák meg.

A névszói állítmány háromféle lehet: **minősítő, besoroló és azonosító.**

Azonosításkor határozott névelőt használunk (kivéve, ha tulajdonnév az azonosító): *Nagy János az igazgató. Az igazgató Nagy János. Ő Nagy János. Ez a házunk.*

Ha **minősítünk**, nem teszünk semmilyen névelőt sem a melléknévi, sem a főnévi állítmány elé: *Nagy János igazgató. Nagy János okos. A veréb madár.* Gyakran hangzik el ilyen dicséret:

o Te egy zseni vagy!

Magyarosabb így:

Zseni vagy!

A melléknév természeténél fogva minősít. *A veréb szürke. Ez egy okos gondolat.* Nem lesz nyomatékosabb, csak magyartalanabb a sértés, ha így mondják:

o A főnök egy hülye.

A főnök hülye.

Különösen zavaró a határozatlan névelő, ha a névszói állítmány tagadó:

o Ez nem egy jó választás.

Ez nem jó választás.

Minősítés bújik meg a következő mondatban is, bár nem állítmány formájában:

- o Sohasem lesz belőle egy keménykezű császár.

Sohasem lesz belőle keménykezű császár. (alany)

Ha egy egyedi dolgot vagy egy személyt **besorolunk** egy bizonyos fajta, csoportba, típusba, akkor használhatunk határozatlan névelőt: *A Rajna egy folyó. Balzac egy XIX. századi francia író volt. Fűles egy csacsi.* Ha egy névmás egyedi dolgot, illetve személyt jelöl, be lehet sorolni egy fajta: *Ő egy volt osztálytársam. Ez egy elefánt.*

Besorolásnak tekinthetők a képletes (metaforikus) állítások is, tehát a határozatlan névelő ilyenkor hibátlan. Pl. *A háza egy ékszerdoboz.* (Igaz, szebb lenne így: *A háza valóságos ékszerdoboz.*) Az ilyen fajta állítmány még tagadó formában is elfogadható. Pl. *Ez a fiú nem egy Adonisz.* A fentiek értelmében a következő mondatot sem hibáztathatjuk (a durva kifejezéstől eltekintve):

Aki a bevándorlás kérdéséből politikai hasznot akar húzni, az egy disznó.

Melléknévi állítmány elé legfeljebb akkor tehetünk névelőt, ha főnévi értelemben használjuk a melléknévet, és az e főnév által megjelenített típusba soroljuk be az alanyt.

A szomszédom egy bolond. A professzor egy megszállott.

A besorolás egyúttal minősítés is, ezért ezek a mondatok határozatlan névelő nélkül is tökéletesek: *A Rajna folyó. Fűles csacsi. A szomszédom bolond.*

A határozatlan névelő használatában (vagy nem használatában) közrejátszik számnévi eredete is. Ezért **nem** használható a határozatlan névelő **megszámlálhatatlan, elvont fogalmat** jelölő szó előtt.

- o Ennyi harcos már **egy** tiszteletre méltó megjelenést biztosít.
- o Rádiónk **egy** kellemes pihenést kíván a szigetlakóknak!

Minősítés esetén nincs határozatlan névelő, besorolás esetén lehet.
